

mł. ogn. dr inż. Rafał Wróbel

Wydział Inżynierii Bezpieczeństwa Cywilnego

Szkoła Główna Służby Pożarniczej

Stosowanie stopni alarmowych w Szkole Głównej Służby Pożarniczej

Abstrakt

W artykule przedstawiono formułę wykorzystania stopni alarmowych i stopni alarmowych dla zagrożeń w cyberprzestrzeni Rzeczypospolitej Polskiej (stopni alarmowych CRP) w Szkole Głównej Służby Pożarniczej, z jednej strony respektującej przepisy prawa obowiązującego jednostki nadzorowane przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, z drugiej zaś podlegającej przepisom i rozkazom stosowanym wobec jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej.

Artykuł jest prezentuje sposób wprowadzania, zmiany i odwołania stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP w uczelni wyższej, a także dowodem na to, jak w uczelni szczególnego rodzaju, tj. uczelni służb państwowych, należy wdrażać rozwiązania praktyczne (wykonawcze) w warunkach uwzględniania przepisów prawa stanowionego przez więcej niż jeden podmiot nadrzędny.

Słowa kluczowe: stopnie alarmowe, uczelnia wyższa, Szkoła Główna Służby Pożarniczej, przedsięwzięcia do wykonania, procedury

Use of the Alert Levels at the Main School of Fire Service

Abstract

The article presents the formula for the use of alert levels and alert levels for threats in the Republic of Poland cyberspace (CRP alert level) at the Main School of Fire Service, on one hand respecting the legal provisions of the unit supervised by the Minister of Internal Affairs and Administration, while on the other hand, being the subject to the rules and orders applied to organizational units of the State Fire Service.

The presented article is, on one hand, an example of the use of alert levels at a university, and on the other, the evidence of how to implement the executive solutions (practical) at a university of a special type (uniformed university) – taking into account the legal regulations established by more than one superior subject.

Keywords: alert levels, a university, The Main School of Fire Service, tasks to do, procedures

Wprowadzenie do problematyki stopni alarmowych

Stopnie alarmowe należą do tych zagadnień, które w ramach szeroko rozumianego bezpieczeństwa powszechnego dyskutowane były od dawna, co najmniej od kilku lat, przy czym w pierwotnym podejściu wiązały się głównie z koncepcją Systemu Pogotowia Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego i były stosowane w odniesieniu do ochrony dowództw, agencji oraz instytucji NATO [1]. Takie wykorzystanie stopni alarmowych powodowało, iż postrzegane one były z perspektywy stanu gotowości (pod względem czasu i wariantów) sił i środków w zakresie możliwości rozpoczęcia działań. Ustawa z 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym ustanawiała w przepisach wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej możliwość wykorzystywania stopni alarmowych. Stopnie alarmowe, ujęte w przepisach określających organy właściwe w sprawach zarządzania kryzysowego oraz zadania i zasady działania w tej dziedzinie, stanowiły element Narodowego Systemu Pogotowia Kryzysowego (NSPK). Komponenty NSPK odpowiadały elementom Systemu Reagowania Kryzysowego NATO. Jednym z nich były stopnie alarmowe. W perspektywie ustanowionych wówczas przepisów [2], stopnie alarmowe mogły być wprowadzane przez Prezesa Rady Ministrów z własnej inicjatywy lub na wniosek właściwego ministra, kierownika urzędu centralnego lub wojewody, a zadania realizowane w poszczególnych stopniach alarmowych były ujęte w Planie Reagowania Obronnego Rzeczypospolitej Polskiej, będącego dokumentem wykonawczym do Polityczno-Strategicznej Dyrektywy Obronnej Rzeczypospolitej Polskiej [2].

Aktualnie, od 2016 r. formuła stosowania stopni alarmowych, poszerzona o środowisko cyberprzestrzeni Rzeczypospolitej Polskiej, szczegółowo została dookreślona w ustawie z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych [3].

Stopnie alarmowe ALFA, BRAVO, CHARLIE, DELTA mogą być wprowadzane w przypadku zagrożenia wystąpieniem zdarzenia o charakterze terrorystycznym albo w przypadku jego wystąpienia, zaś stopnie alarmowe dla zagrożeń w cyberprzestrzeni (stopnie alarmowe CRP) – w przypadku zagrożenia wystąpieniem zdarzenia o charakterze terrorystycznym dotyczącego systemów teleinformatycznych organów administracji publicznej lub systemów teleinformatycznych wchodzących w skład infrastruktury krytycznej albo w przypadku wystąpienia takiego zdarzenia [3].

Stopnie alarmowe lub stopnie alarmowe CRP, co do zasady, w sytuacji wystąpienia przesłanek uzasadniających wprowadzenie stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP danego rodzaju, wprowadza:

- Prezes Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (art. 16 ust. 1 ustawy o działaniach antyterrorystycznych),
- Prezes Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz Szefa Agencji Wywiadu, jeżeli wprowadzenie stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP następuje w okolicznościach art. 16 ust. 2 ustawy o działaniach antyterrorystycznych.

Stopnie alarmowe lub stopnie alarmowe CRP wprowadzane, zmieniane i odwoływane są w drodze zarządzenia, przy czym nie ma obowiązku jednoczesnego wprowadzania stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP.

Wprowadzanie stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP prowadzi się do prowadzenia przedsięwzięć polegających na zapobieganiu zdarzeniom terrorystycznym, a także realizacji działań przygotowawczych do przejścia nad nimi kontroli w sposób zaplanowany, działań interwencyjnych oraz minimalizacji skutków i odtwarzanie możliwości interwencyjnych [4].

Przedsięwzięcia przewidziane do wykonania w ramach poszczególnych stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP w zakresie zapobiegania zagrożeniom o charakterze terrorystycznym, przygotowania do przejmowania nad nimi kontroli w sposób zaplanowany, reakcji w razie ich wystąpienia oraz przedsięwzięć polegających na usuwaniu skutków i przywracaniu zdolności zasobów do reagowania na te zagrożenia, wykonują organy administracji publicznej, kierownicy służb i instytucji właściwych w sprawach bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego oraz kierownicy placówek zagranicznych [5].

Szczegółowy zakres przedsięwzięć wykonywanych w poszczególnych stopniach alarmowych i stopniach alarmowych CRP przez organy administracji

publicznej, kierowników służb i instytucji właściwych w sprawach bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego określa rozporządzenie z 25 lipca 2016 r. w sprawie zakresu przedsięwzięć wykonywanych w poszczególnych stopniach alarmowych i stopniach alarmowych CRP [6]. Z kolei zakres przedsięwzięć wykonywanych w poszczególnych stopniach alarmowych i stopniach alarmowych CRP przez kierowników placówek zagranicznych precyzuje rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z 28 września 2016 r. w sprawie szczegółowego zakresu przedsięwzięć wykonywanych przez kierowników placówek zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej w poszczególnych stopniach alarmowych lub stopniach alarmowych CRP [7].

1. Stopnie alarmowe w przepisach Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Przepisy rozporządzenia z 25 lipca 2016 r. w sprawie zakresu przedsięwzięć wykonywanych w poszczególnych stopniach alarmowych i stopniach alarmowych CRP na organy administracji publicznej, kierowników służb i instytucji właściwych w sprawach bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego nałożyły obowiązek określenia – w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie przedmiotowego rozporządzenia – procedur realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP, w tym modułów zadaniowych dla każdego stopnia alarmowego i stopnia alarmowego CRP, zawierających w szczególności wykaz zadań do zrealizowania [8].

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji należy do grupy organów, które zostały poddane temu obowiązkowi, dlatego 25 stycznia 2017 r. wydał zarządzenie w sprawie sposobu opiniowania, wprowadzania, zmiany lub odwoływania stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych CRP [9]. Nadmienione zarządzenie precyzuje:

- sposób opiniowania, wprowadzania, zmiany i odwołania stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- procedurę realizacji przedsięwzięć w związku z wprowadzaniem, zmianą i odwołaniem stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP w re-

sorcie spraw wewnętrznych i administracji, w tym moduły zadaniowe dla poszczególnych stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP [9].

Wymiana informacji w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, odnosząca się do stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP, oparta została o centrum zarządzania kryzysowego obsługujące ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz Departament Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (DOLiZK MSWiA)¹, centra zarządzania kryzysowego służb podległych lub nadzorowanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, a także operatorów infrastruktury krytycznej [10] resortu spraw wewnętrznych i administracji.

Należy nadmienić, iż Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w perspektywie wprowadzania, zmiany i odwoływania stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP, nie tylko należy do grupy organów zobligowanych do opracowania procedur realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP. W tak zwanych sytuacjach „niecierpiących zwłoki” to właśnie on, a nie Prezes Rady Ministrów ogłasza, zmienia i odwołuje stopnie alarmowe i stopnie alarmowe CRP, po wcześniejszym zasięgnięciu opinii Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Informację o wydaniu zarządzenia wprowadzającego, zmieniającego lub odwołującego stopnie alarmowe i stopnie alarmowe CRP w sytuacjach „niecierpiących zwłoki”, niezwłocznie przekazuje Prezesowi Rady Ministrów.

W wymienionych okolicznościach opinię Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji dotyczącą wprowadzania, zmiany lub odwołania stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP, w tym projekt zarządzenia wprowadzającego, zmieniającego lub odwołującego stopnie alarmowe i stopnie alarmowe CRP w sytuacjach „niecierpiących zwłoki” opracowuje Departament Porządku Publicznego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (DPP MSWiA)².

Podpisane przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, w sytuacjach „niecierpiących zwłoki”, zarządzenie o wprowadzeniu, zmianie

1 Komórka właściwa w sprawach zarządzania kryzysowego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji.

2 Komórka organizacyjna właściwa w sprawach porządku publicznego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji.

i odwołaniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP przekazywane jest Dyrektorowi Generalnemu MSWiA, sekretarzowi stanu lub podsekre-tarzom stanu w MSWiA, kierownikom jednostek podległych i nadzorowa-nych³, a także operatorom infrastruktury krytycznej w ramach resortu spraw wewnętrznych i administracji. Wśród jednostek, którym przekazywana jest informacja o zarządzeniu, znajduje się Szkoła Główna Służby Pożarniczej.

2. Stopnie alarmowe w przepisach Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej

Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, podobnie jak Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, znalazł się w grupie organów i podmio-tów zobligowanych przez ustawodawcę do opracowania procedur realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmo-wych CRP, w tym modułów zadaniowych dla każdego stopnia alarmowego i stopnia alarmowego CRP [6].

Przedmiotową decyzję w tym zakresie Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej wydał 27 stycznia 2017 r., ustalając w niej zasady wprowadze-nia, zmiany lub odwołania stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP oraz sposób realizacji zadań przez jednostki organizacyjne Państwowej Straży Po-żarnej dla poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP [11].

Wydaną decyzją Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej zobowi-ązał kierowników jednostek organizacyjnych PSP (komendantów woje-wódzkich PSP, komendantów powiatowych (miejskich) PSP, komendantów

3 **Jednostki podległe MSWiA:** Służba Ochrony Państwa; Państwowa Inspekcja Sanitarna Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji; Zarząd Zasobów Mieszkaniowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji; Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego.

Jednostki nadzorowane przez MSWiA: Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie; Szkoła Główna Służby Pożarniczej; Instytut Technologii Bezpieczeństwa „Moratex” w Łodzi; Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpozarowej im. Józefa Tuliszkowskiego – Państwowy Instytut Badawczy; Centrum Personalizacji Dokumentów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji; Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Policji; Centrum Obsługi Projektów Europejskich MSWiA; Zakłady Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

szkół PSP i kierowników pozostałych jednostek organizacyjnych PSP) do opracowania procedur realizacji zadań w przypadku wprowadzenia poszczególnych stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP, w terminie 30 dni od jej wejścia w życie [12]. Przywołana decyzja nr 8 z 27 stycznia 2017 r. w sprawie ustalenia zasad dotyczących wprowadzenia, zmiany lub odwołania stopnia alarmowego i stopnia alarmowego CRP oraz sposobu realizacji zadań przez jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej dla poszczególnych stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP wprowadza zasady obowiązujące w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej w przypadku wydania zarządzenia o wprowadzeniu, zmianie lub odwołaniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP, z drugiej zaś określa zalecenia i rekomendacje dla kierowników jednostek organizacyjnych PSP.

Przywoływana decyzja precyzuje okoliczności działania Komendanta Głównego PSP oraz kierowników jednostek organizacyjnych PSP w sytuacji wprowadzania, zmiany i odwołania stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP przez Prezesa Rady Ministrów, ale dodatkowo w sytuacjach „niecierpiących zwłoki”, czyli wówczas, kiedy zarządzenie o wprowadzaniu, zmianie i odwołaniu stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP wydawane jest przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Decyzja dodatkowo określa sposób wymiany informacji, zasady alarmowania o wprowadzeniu, zmianie i odwołaniu stopnia alarmowego i stopnia alarmowego CRP oraz zasady raportowania o stanie realizacji zadań w czasie nie dłuższym niż 10 godzin.

Wspomniana decyzja określa również zasady finansowania wykonania zadań w ramach poszczególnych stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP przez jednostki organizacyjne PSP. Środki niezbędne na ten cel, w ramach własnego budżetu, zobligowani są zapewnić kierownicy jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej. Jedynie w sytuacji wystąpienia znacznych kosztów, komendanci wojewódzcy Państwowej Straży Pożarnej lub Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej mogą – przez właściwych dysponentów części budżetowej – kierować wnioski o uruchomienie rezerwy budżetowej [8] według trybu i zasad ubiegania się o uruchomienie środków z budżetu państwa określonych w ustawie z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych [13].

3. Stopnie alarmowe w przepisach wewnętrznych Szkoły Głównej Służby Pożarniczej

Szkoła Główna Służby Pożarniczej w obecnym kształcie funkcjonuje niespełna 40 lat, tj. od 18 stycznia 1982 r., kiedy to została powołana rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie utworzenia Szkoły Głównej Służby Pożarniczej [14]. Kontynuuje ona tradycje powołanej rozporządzeniem Rady Ministrów z 30 czerwca 1971 r. [15] Wyższej Oficerskiej Szkoły Pożarniczej (WOSP) w Warszawie, której celem było kształcenie i wychowywanie kadr – specjalistów pożarnictwa przygotowanych do objęcia stanowisk wymagających wykształcenia pożarniczego. Wyższa Oficerska Szkoła Pożarnicza realizowała kształcenie, zarówno w systemie stacjonarnym, jak i niestacjonarnym w specjalnościach: profilaktycznej, dowódczo-taktycznej oraz technicznej [16] aż do 30 listopada 1981 r., kiedy to w ramach odwetu na studentach-podchorążych wyrażających sprzeciw wobec przepisów procedowanej wówczas ustawy o szkolnictwie wyższym, została rozwiązana przez Radę Ministrów [17].

Obecnie Szkoła Główna Służby Pożarniczej to publiczna uczelnia służb państwowych nadzorowana przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, a zarazem jednostka organizacyjna Państwowej Straży Pożarnej. W ramach realizowanej misji łączy kształcenie przyszłych kadr oficerskich Państwowej Straży Pożarnej oraz cywilnych specjalistów w zakresie bezpieczeństwa pożarowego i cywilnego, inżynierii bezpieczeństwa pracy, inżynierii ciągłości działania oraz bezpieczeństwa wewnętrznego

W optyce rozważań o stopniach alarmowych i stopniach alarmowych CRP, Szkoła Główna Służby Pożarniczej stanowi wyjątkowy przykład instytucji, która,

- z jednej strony jest zobowiązana do respektowania zapisów zarządzenia nr 2 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 25 stycznia 2017 r. w sprawie sposobu opiniowania, wprowadzania, zmiany lub odwoływania stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP,
- z drugiej strony musi w swoich rozwiązaniach przestrzegać postanowień decyzji nr 8 Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z 27 stycznia 2017 r. w sprawie ustalenia zasad dotyczących wprowadzenia, zmiany lub odwołania stopnia alarmowego i stopnia alarmowego CRP oraz sposobu

realizacji zadań przez jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej dla poszczególnych stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP [11].

Stosowanie wspomnianych przepisów w rzeczywistości sprowadza się do ich implementacji na grunt prawa wewnętrznego Szkoły Głównej Służby Pożarniczej, ustanowionego zarządzeniem Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej. Należy pamiętać, iż zarówno w zarządzeniu nr 2 [9], kierownicy jednostek nadzorowanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, jak również w decyzji nr 8 [11] kierownicy jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej zostali zobowiązani, odpowiednio przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, do wydania przepisów regulujących zakres przedsięwzięć wymaganych do zrealizowania w przypadku wprowadzenia określonego stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP.

Rektor-Komendant kierujący Szkołą Główną Służby Pożarniczej w przywoływanych powyżej przepisach wymieniany jest kilkakrotnie jako podmiot wymiany informacji, podmiot otrzymujący informację o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP przez Prezesa Rady Ministrów lub działającego w jego zastępstwie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (sytuacja „niecierpiąca zwłoki”), podmiot zobligowany do potwierdzenia jej otrzymania, czy wreszcie podmiot sporządzający raport sytuacyjny, określający stan realizacji zadań przewidzianych do wykonania dla wprowadzonego stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP po czasie nie dłuższym niż 10 godzin⁴ od chwili otrzymania informacji o wprowadzeniu lub zmianie stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP. Ponadto, jako kierownik szkoły Państwowej Straży Pożarnej, w ramach poszczególnych stopni alarmowych jest zobligowany do:

- w przypadku wprowadzenia stopnia alarmowego ALFA – zintensyfikowania nadzoru nad gotowością operacyjną kompanii szkolnej w ramach centralnego odvodu operacyjnego;
- w przypadku wprowadzenia stopnia alarmowego ALFA-CRP – zapewnienia dostępności w trybie alarmowym personelu odpowiedzialnego

4 Raport sytuacyjny przekazywany jest do Departamentu Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz do Krajowego Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności (stanowiska kierowania Komendanta Głównego PSP) w czasie nie dłuższym niż 10 godzin.

za bezpieczeństwo sieci teleinformatycznych, prowadzenia bieżącego monitoringu stanu bezpieczeństwa infrastruktury teleinformatycznej oraz informowania na bieżąco stanowisko kierowania KG PSP o wszelkich incydentach związanych z bezpieczeństwem użytkowanej infrastruktury teleinformatycznej;

- w przypadku wprowadzenia stopnia alarmowego BRAVO – kontroli wykonania zadań przewidzianych dla stopnia ALFA, jeżeli wcześniej był on wprowadzony, lub ich wykonania oraz przygotowania się do uruchomienia sił i środków odwodów operacyjnych krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (KSRG), w szczególności w zakresie obsługi logistycznej;
- w przypadku wprowadzenia stopnia alarmowego BRAVO-CRP – kontroli wykonania zadań przewidzianych dla stopnia ALFA-CRP, jeżeli wcześniej był on wprowadzony, lub ich wykonania oraz zapewnienia stałej dostępności administratorów systemów kluczowych dla funkcjonowania Szkoły Głównej Służby Pożarnej i osób uprawnionych do podejmowania decyzji w sprawach bezpieczeństwa tych systemów; wprowadzenia wzmożonego monitorowania stanu bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych; monitorowania i weryfikacji, czy nie doszło do naruszenia bezpieczeństwa komunikacji elektronicznej; dokonania, w razie potrzeby, stosownych zmian w dostępie do infrastruktury teleinformatycznej;
- w przypadku wprowadzenia stopni alarmowych CHARLIE lub DELTA – kontroli wykonania zadań przewidzianych dla niższych stopni alarmowych, jeżeli wcześniej były wprowadzane, lub ich wykonania, a także wprowadzenia skoszarowania i pełnej gotowości stanu osobowego słuchaczy szkół Państwowej Straży Pożarnej i dowódców kompanii szkolnych, a nawet przygotowania kompanii szkolnych do dyslokacji;
- w przypadku wprowadzenia stopnia alarmowego CHARLIE-CRP – kontroli wykonania zadań przewidzianych dla niższych stopni alarmowych, jeżeli wcześniej były wprowadzane, lub ich wykonania oraz dokonania przeglądu dostępnych zasobów zapasowych pod względem możliwości ich wykorzystania w przypadku zaistnienia ataku; przygotowania się do uruchomienia planów umożliwiających zachowanie ciągłości działania po wystąpieniu potencjalnego ataku; dokonania przeglądu i ewentualnego audytu planów awaryjnych oraz infrastruktury teleinformatycznej; rozpoczęcia przygotowania do ograniczenia operacji na serwerach, w celu umożliwienia ich szybkiego i bezawaryjnego zamknięcia;

- w przypadku wprowadzenia stopnia alarmowego CHARLIE-CRP – kontroli wykonania zadań przewidzianych dla niższych stopni alarmowych, jeżeli wcześniej były wprowadzane, lub ich wykonania oraz uruchomienia planów awaryjnych i planów dotyczących zachowania ciągłości działania Szkoły Głównej Służby Pożarniczej w sytuacjach awaryjnych lub utraty ciągłości działania; realizowania stosownie do sytuacji procedur przywracania ciągłości działania [11].

W omawianych przypadkach warto zaznaczyć, iż kompania szkolna stanowiąca element centralnego odvodu operacyjnego krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (COO KSRG) z jednej strony może zostać zadysponowana do działań ochronnych lub związanych z usuwaniem skutków wydarzeń o charakterze terrorystycznym – w przypadku wprowadzenia stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP na terenie kraju, z drugiej zaś sama może podlegać dyslokacji w związku z koniecznością realizacji działań ochronnych prowadzonych w odniesieniu do obiektów Szkoły Głównej Służby Pożarniczej.

Realizacja zadań przewidzianych do wykonania na okoliczność wprowadzenia stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP następuje w oparciu o rozwiązania wewnętrzne Szkoły Głównej Służby Pożarniczej, uwzględniające jej zobowiązania wynikające z alokacji w strukturze resortu spraw wewnętrznych i administracji oraz strukturze jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej.

Przepisy wewnętrzne w zakresie postępowania w przypadku wprowadzenia, zmiany lub odwołania stopni alarmowych w Szkole Głównej Służby Pożarniczej ustanawiane były już w 2012 r. [18], a następnie kolejno nowelizowane zarządzeniami Rektora-Komendanta w latach 2016 [19], 2017 [20] oraz 2018 r. [21]. Obecnie obowiązujące procedury realizacji zadań na okoliczność wprowadzenia poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP, określają załączniki 1–8 do zarządzenia nr 6/18 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 31 stycznia 2018 r. w sprawie ustalania procedur realizacji zadań w przypadku wprowadzenia poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP [21].

Zarządzenie, o którym mowa, określa jednostki organizacyjne Szkoły Głównej Służby Pożarniczej zobowiązane do przyjęcia, przekazania informacji o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP, a następnie zaalarmowania osób ujętych w procedurze oraz opracowania raportu o stanie realizacji zadań w czasie nie dłuższym niż 10 godzin i przekazania go DOLiZK MSWiA oraz KCKRiOL w KG PSP.

Przyjęcie informacji o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP oraz rozpoczęcie procedury realizacji zadań

Przyjęcie przez Szkołę Główną Służby Pożarniczej, informacji o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP może nastąpić przez:

- punkt alarmowy Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej Szkoły Głównej Służby Pożarniczej (JRG SGSP),
- Oficera Dyżurnego Szkoły Głównej Służby Pożarniczej (OD SGSP),
- Kancelarię Ogólną Szkoły Głównej Służby Pożarniczej (KO SGSP).

Informacja o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP może zostać przekazana niezależnie przez stanowisko kierowania Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej (Krajowe Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności), stanowisko kierowania komendanta miejskiego, Departament Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji lub centrum zarządzania kryzysowego obsługujące MSWiA.

W przypadku, gdy informacja trafia bezpośrednio do pełniącego służbę Oficera Dyżurnego SGSP, niezależnie od tego, od którego z wymienionych podmiotów pochodzi, rozpoczyna on alarmowanie jednostek organizacyjnych oraz władz uczelni o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP. W przypadku gdy informacja trafi do Kancelarii Ogólnej SGSP lub punktu alarmowego JRG SGSP, pracownicy i funkcjonariusze tych jednostek przekazują ją niezwłocznie Oficerowi Dyżurnemu SGSP. Ten ostatni informację o wprowadzeniu dowolnego stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP przekazuje:

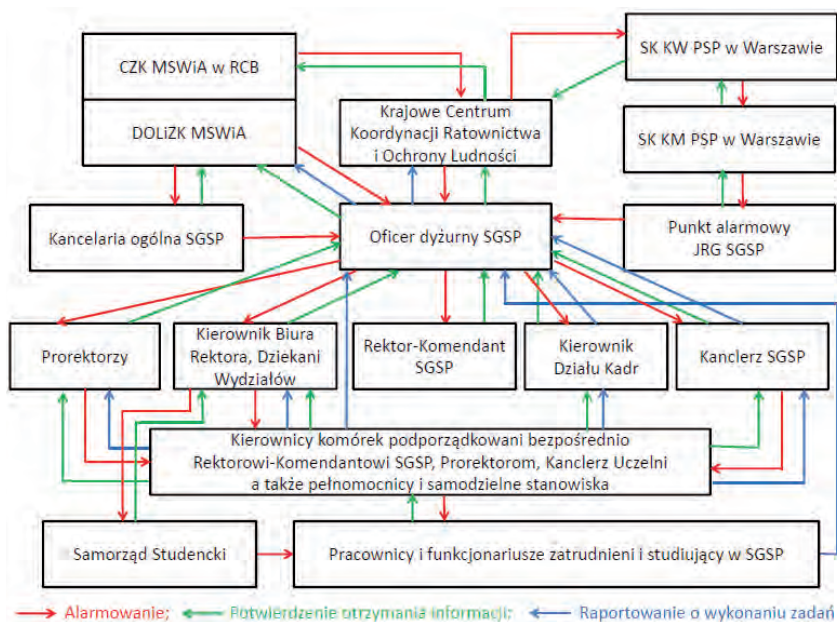
- Rektorowi-Komendantowi Szkoły Głównej Służby Pożarniczej,
- Prorektorowi-Zastępcy Komendanta do Spraw Operacyjnych,
- Prorektorowi do Spraw Naukowo-Dydaktycznych i Studenckich,
- Kanclerzowi Uczelni,
- dziekanom wydziałów,
- Kierownikowi Działu Kadr oraz Kierownikowi Biura Rektora.

Wymienione osoby funkcyjne, będące równocześnie w większości przypadków kierownikami pionów w uczelni, przekazują otrzymaną informację podległym im komórkom organizacyjnym, zalecając realizację przedsięwzięć przewidzianych do wykonania w przypadku wprowadzenia danego stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP, określonych we właściwym załączniku do zarządzenia nr 6/18. Omawiana zasada nie dotyczy jedynie Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej, w imieniu którego

wspomnianą informację kierownikom podległych komórek organizacyjnych przekazuje Kierownik Biura Rektora.

Niezależnie od wskazanej ścieżki przekazywania informacji, Kierownik Działu Kadr, przekazuje – z wykorzystaniem dostępnych baz e-mail oraz telefonicznej – informację o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP oraz zasady postępowania w sytuacji wprowadzenia określonego stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP wszystkim pracownikom i funkcjonariuszom pełniącym służbę w jednostkach organizacyjnych uczelni. Procedura przekazywania informacji w SGSP zakłada, iż informacja do każdego pracownika i funkcjonariusza będzie przekazywana z dwóch niezależnych źródeł. Takie działanie ma na celu zwiększenie skuteczności dostarczenia informacji w odpowiednim czasie i wykluczenie sytuacji, w której jedno zawodne ogniwo wstrzymuje przekazywanie informacji.

Schemat przepływu informacji w Szkole Głównej Służby Pożarniczej, w tym w czasie alarmowania jednostek organizacyjnych uczelni w przypadku wprowadzenia określonego stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP, zaprezentowano na rys. 1.

Rys. 1. Schemat przepływu informacji w Szkole Głównej Służby Pożarniczej w przypadku wprowadzenia określonego stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP

Źródło: Opracowanie na podstawie [8]

Działania podejmowane przez jednostki organizacyjne uczelni po wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP

Otrzymanie informacji o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP i jej przekazanie wyznaczonym w procedurze osobom jest dowodem na wprowadzenie stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP. W praktyce oznacza to konieczność wykonania przedsięwzięć zawartych w procedurach 1–8 określających procedury postępowania:

1. Procedura postępowania dla pierwszego stopnia alarmowego (ALFA).
2. Procedura postępowania dla drugiego stopnia alarmowego (BRAVO).
3. Procedura postępowania dla trzeciego stopnia alarmowego (CHARLIE).
4. Procedura postępowania dla czwartego stopnia alarmowego (DELTA).
5. Procedura postępowania dla pierwszego stopnia alarmowego CRP (stopień ALFA-CRP).
6. Procedura postępowania dla drugiego stopnia alarmowego CRP (stopień BRAVO-CRP).
7. Procedura postępowania dla trzeciego stopnia alarmowego CRP (stopień CHARLIE-CRP).
8. Procedura postępowania dla czwartego stopnia alarmowego CRP (stopień DELTA-CRP).

Niezależnie od procedury, możliwa jest identyfikacja kilkunastu wiodących wykonawców zadań przewidzianych do realizacji w przypadku wprowadzenia poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP. Do wykonawców tych należą:

- dyżurny punktu alarmowego JRG SGSP,
- pracownicy Kancelarii Ogólnej SGSP,
- Oficer Dyżurny SGSP,
- pomocnicy Oficera Dyżurnego, a także wewnętrzne służby ochrony (w przypadku ochrony obiektów SGSP poza główną siedzibą uczelni),
- Kanclerz Uczelni,
- Kwestor Uczelni,
- Prorektor-Zastępca Komendanta do Spraw Operacyjnych,
- Prorektor do Spraw Naukowo-Dydaktycznych i Studenckich,
- Kierownik Działu Logistyki,
- Kierownik Działu IT,
- Dowódca Pododdziałów Szkolnych oraz dowódca kompanii,
- Kierownik Biura Rektora,

- Kierownik Działu Zabezpieczenia Operacyjno-Odwodowego,
- dziekani wydziałów, a następnie kolejno kierownicy katedr, zakładów i pracowni,
- Dowódca Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej Szkoły Głównej Służby Pożarniczej,
- pracownicy i funkcjonariusze uczelni zatrudnieni na samodzielnych stanowiskach związanych z kontrolą i audytem, bezpieczeństwem i higieną pracy, pełnomocnicy ds. ochrony informacji niejawnych oraz ochrony danych osobowych,
- Przewodniczący Samorządu Studenckiego Szkoły Głównej Służby Pożarniczej.

Wymienieni wykonawcy procedur przekazują Oficerowi Dyżurnemu Szkoły Głównej Służby Pożarniczej – w formie pisemnej, niezwłocznie – informacje o zakresie wykonanych zadań. Informacje te stanowią podstawę do sporządzenia raportu o stanie realizacji zadań, przekazywanego do stanowiska kierowania Komendanta Głównego PSP (KCKRiOL) oraz Wydziału Zarządzania Kryzysowego Departamentu Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji za pośrednictwem centrum zarządzania kryzysowego obsługującego ministra właściwego do spraw wewnętrznych (CZK MSWiA w RCB) w czasie nie dłuższym niż 10 godzin od przyjęcia informacji o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP.

Wykonawcy procedur informację o stanie realizacji zadań przekazują Oficerowi Dyżurnemu SGSP niezwłocznie, ale nie później niż po ośmiu godzinach od podjęcia informacji o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP, a następnie każdorazowo – na prośbę Oficera Dyżurnego SGSP – w związku z przygotowywanymi przez niego raportami doraźnymi.

W przypadku zmiany stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP na wyższy, wykonawcy procedury przekazują Oficerowi Dyżurnemu SGSP analogiczne informacje, z zastrzeżeniem, iż stan realizacji zadań ma dotyczyć zadań przewidzianych w procedurze dla nowo wprowadzonego stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP.

Zmiana (na wyższy albo niższy) lub też odwołanie stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP pozostaje bez wpływu na strukturę przepływu informacji w SGSP – schemat przepływu informacji w Szkole Głównej Służby Pożarniczej, w przypadku wprowadzenia lub zmiany stopnia alarmowego lub stopnia alarmowych CRP, jest zawsze taki sam. Elementami, które różnicują działania wykonawców poszczególnych procedur, są jedynie zróżnicowana liczba

i zakres wykonywanych czynności według zasady: im wyższy stopień alarmowy lub stopień alarmowy CRP, tym większy zakres zadań do wykonania.

Warto nadmienić, iż przyjęta w SGSP formuła doboru wykonawców przedsięwzięć do wykonania opiera się na strukturze organizacyjnej uczelni oraz zakresie kompetencyjnym poszczególnych jednostek organizacyjnych uczelni. Ewentualna zmiana struktury organizacyjnej nie burzy idei doboru wykonawców procedury, a jedynie może wprowadzić zmiany w zakresie osób funkcyjnych i jednostek, które są bezpośrednio alarmowane przez Oficera Dyżurnego SGSP i na które nakłada się obowiązek niezwłocznego działania w zakresie przekazywania informacji o wprowadzeniu, zmianie i odwołaniu stopnia alarmowego i stopnia alarmowego CRP oraz przypominania zakresu zadań niezbędnych do realizacji w związku z wprowadzonym stopniem alarmowym lub stopniem alarmowym CRP przez podległych im pracowników, funkcjonariuszy oraz studentów.

Podsumowanie

Stopnie alarmowe na przestrzeni ostatnich lat znalazły nowe, cywilne obszary zastosowania. Jeszcze do niedawna stanowiły one narzędzie wykorzystywane w sferze militarnej do ochrony dowództw, agencji oraz instytucji NATO. Do prawodawstwa krajowego delegacja dotycząca stopni alarmowych została zaimplementowana przepisami ustawy z 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym [2]. Kwesie *stricte* wykonawcze rozstrzygały kolejne zarządzenia Prezesa Rady Ministrów [22, 23]. W 2016 r., w związku z wejściem w życie ustawy z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych [3], wszystkie kwestie dotyczące wprowadzania, zmiany oraz odwoływania stopni alarmowych i stopni alarmowych dla zagrożeń w cyberprzestrzeni, znalazły się właśnie w tym akcie prawa. Równocześnie wydane zostały do niego rozporządzenia:

1. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 25 lipca 2016 r. w sprawie zakresu przedsięwzięć wykonywanych w poszczególnych stopniach alarmowych i stopniach alarmowych CRP [6], przez organy administracji publicznej, kierowników służb i instytucji właściwych w sprawach bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego⁵.

5 Dokonując wzmianki o przedmiotowym rozporządzeniu nie wolno zapomnieć o obwieszczeniu o sprostowaniu błędu [24].

2. Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z 28 września 2016 r. w sprawie szczegółowego zakresu przedsięwzięć wykonywanych przez kierowników placówek zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej w poszczególnych stopniach alarmowych lub stopniach alarmowych CRP [7].

Dodatkowo 1 grudnia 2016 r. zarządzenie nr 163 Prezesa Rady Ministrów z 1 grudnia 2016 r. w sprawie wykazu przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego [25] zostało zastąpione przez zarządzenie nr 18 z 2 marca 2016 r. [23] o analogicznym tytule.

Zarówno Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, jak i Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej znaleźli się w grupie podmiotów, na które nałożony został obowiązek:

- określenia procedur realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP, w tym modułów zadaniowych dla każdego stopnia, zawierających w szczególności wykaz zadań do wykonania [6],
- potwierdzania otrzymania informacji o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP,
- przekazania w czasie maksymalnie 12 godzin raportu o stanie realizacji zadań przewidzianych do wykonania w związku z wprowadzeniem stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP.

Mając powyższe na uwadze, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał zarządzenie w sprawie sposobu opiniowania, wprowadzania, zmiany lub odwoływania stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych CRP [9], zaś Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej decyzję w sprawie ustalenia zasad dotyczących wprowadzenia, zmiany lub odwołania stopnia alarmowego i stopnia alarmowego CRP oraz sposobu realizacji zadań przez jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej dla poszczególnych stopni alarmowych lub stopni alarmowych CRP [11].

Szkoła Główna Służby Pożarniczej, w związku z koniecznością respektowania obydwu przywołanych rozwiązań prawnych, w ramach wewnętrznych procedur zaktualizowała swoje wewnętrzne rozwiązania w lutym 2018 r. [21]. Przedmiotowa zmiana spowodowała wypracowanie jednolitego schematu wymiany informacji w Szkole Głównej Służby Pożarniczej w przypadku wprowadzenia określonego stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP.

Niezależne od wprowadzonego stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP, procedury SGSP kluczową rolę przy ich aktywowaniu przewidują dla Oficera Dyżurnego SGSP, który przekazuje informację o wprowadzeniu stopnia alarmowego lub stopnia alarmowego CRP osobom funkcyjnym w SGSP, a następnie dokonuje potwierdzenia otrzymania informacji do KCKRiOL oraz DOLiZK MSWiA poprzez CZK MSWiA w RCB. Równocześnie na wspomniane osoby funkcyjne nałożony został obowiązek rozpowszechnienia otrzymanych informacji wśród podległych pracowników, funkcjonariuszy oraz studentów, a następnie przekazania Oficerowi Dyżurnemu SGSP, w czasie nie dłuższym niż 8 godzin, informacji o stanie wykonania przypisanych im zadań, w celu sporządzenia raportu sytuacyjnego i przekazania go jednostkom organizacyjnym obsługującym MSWiA oraz KG PSP w przedmiotowym zakresie ujętym w procedurach SGSP.

Literatura

- [1] Pączek W., *Narodowy System Pogotowia Kryzysowego* [w:] Piątek Z. (red.), *Narodowy System Pogotowia Kryzysowego*, Wyd. SRWO, Warszawa 2007.
- [2] Ustawa z 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2007 r. Nr 89 poz. 590 z późn. zm.).
- [3] Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 904).
- [4] Wróbel R., *Alert levels and alert levels for threats in cyberspace* [w:] СБОРНИК ДОКЛАДИ ОТ МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ, София 2017.
- [5] Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego 2017, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Warszawa 2018.
- [6] Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 25 lipca 2016 r. w sprawie zakresu przedsięwzięć wykonywanych w poszczególnych stopniach alarmowych i stopniach alarmowych CRP (Dz.U. z 2016 r. poz. 1101).
- [7] Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z 28 września 2016 r. w sprawie szczegółowego zakresu przedsięwzięć wykonywanych przez kierowników placówek zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej w poszczególnych stopniach alarmowych lub stopniach alarmowych CRP (Dz.U. z 2016 r. poz. 1606).
- [8] Wróbel R., *Stopnie alarmowe w działaniach antyterrorystycznych organów administracji publicznej*, Wyd. SGSP, Warszawa 2018.

- [9] Zarządzenie nr 2 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 25 stycznia 2017 r. *w sprawie sposobu opiniowania, wprowadzania, zmiany lub odwoływania stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych CRP.*
- [10] Narodowy Program Ochrony Infrastruktury Krytycznej 2018 – tekst jednolity, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Warszawa 2018.
- [11] Decyzja nr 8 Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z 27 stycznia 2017 r. *w sprawie ustalenia zasad dotyczących wprowadzenia, zmiany lub odwołania stopnia alarmowego i stopnia alarmowego CRP oraz sposobu realizacji zadań przez jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej dla poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP* (Dz.U. KG PSP z 13 lutego 2017 r. poz. 3).
- [12] Wróbel R., *Stopnie alarmowe*, „Przegląd Pożarniczy” 2017, nr 4.
- [13] Ustawa z 27 sierpnia 2009 r. *o finansach publicznych* (Dz.U. z 2016 r. poz. 1870).
- [14] Rozporządzenie Rady Ministrów z 18 stycznia 1982 r. *w sprawie utworzenia Szkoły Głównej Służby Pożarniczej* (Dz.U. z 1982 r. nr 3 poz. 21).
- [15] Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 czerwca 1971 r. *w sprawie utworzenia Wyższej Oficerskiej Szkoły Pożarniczej w Warszawie* (Dz.U. z 1971 r. nr 18 poz. 178) [uchylone].
- [16] Kała D., *Szkoła Główna Służby Pożarniczej – tradycja i nowoczesność*, „Przegląd Obrony Cywilnej” 2011, nr 5.
- [17] Wróbel R., *Rola Szkoły Głównej Służby Pożarniczej w kształceniu specjalistów z zakresu ochrony przeciwpożarowej, zarządzania kryzysowego i ochrony ludności* [w:] Sobolewski G., Majchrzak D., Solarz J. (red.), *Podmioty wykonawcze w zarządzaniu kryzysowym*, Wyd. AON, Warszawa 2014.
- [18] Zarządzenie nr 25/12 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 27 listopada 2012 r. *w sprawie ustalenia procedur postępowania dla poszczególnych stopni alarmowych* [uchylone].
- [19] Zarządzenie nr 2/16 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 18 lutego 2016 r. *w sprawie ustalenia procedur postępowania dla poszczególnych stopni alarmowych* [uchylone].
- [20] Zarządzenie nr 9/17 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 24 lutego 2017 r. *w sprawie ustalenia procedur postępowania dla poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych* [uchylone].

- [21] Zarządzenie nr 6/18 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 31 stycznia 2018 r. w sprawie ustalania procedur realizacji zadań w przypadku wprowadzenia *poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych*.
- [22] Zarządzenie nr 74 Prezesa Rady Ministrów z 12 października 2011 r. w sprawie wykazu *przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego* [uchylone].
- [23] Zarządzenie nr 18 Prezesa Rady Ministrów z 2 marca 2016 r. w sprawie wykazu *przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego* [uchylone].
- [24] Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z 27 lipca 2016 r. o sprostowaniu błędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1116).
- [25] Zarządzenia nr 163 Prezesa Rady Ministrów z 1 grudnia 2016 r. w sprawie wykazu *przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego*.